

Formatieve evaluatie bij onderzoek doen

Esther Hanssen, Arjen Speekenbrink & Roeland Harms, Hogeschool Arnhem Nijmegen, Master Leraar Nederlands, Esther.Hanssen@han.nl

Studenten van de Master Leraar Nederlands werken drie jaar lang aan een vakdidactisch ontwerponderzoek. Dit praktijkvoorbeeld gaat over de onderzoeksmodule in leerjaar 2, waarbij studenten zo goed mogelijk worden voorbereid op de uitvoering van het ontwerponderzoek in jaar 3.

Knelpunten bij het onderzoek in leerjaar 2:

- Studenten vinden het onderzoek erg moeilijk, hebben vaak weinig onderzoekservaring en/of weinig vertrouwen in eigen kunnen.
- Studenten worden bij de tussen- en eindbeoordeling van het onderzoeksverslag 'afgerekend' op fouten; er is weinig ruimte om te leren van fouten.
- Studenten vinden de feedback vaak veel en beschouwen feedback vaak als negatieve kritiek, niet als onderdeel van een (formatief) proces.
- Het rendement is zeer laag: 20% van de studenten rondt het onderzoeksverslag binnen een studiejaar af.

Vernieuwde onderzoeksmodule: inzet van formatieve elementen bij het uitvoeren van onderzoek

De belangrijkste formatieve elementen¹ die zijn ingezet in de vernieuwde onderzoeksmodule zijn:

- **Feedback geven gericht op verder leren & zicht op eigen leerproces a.d.h.v. een rubric**
Het uitvoeren van het onderzoek is ontwikkelingsgericht: studenten ontvangen op verschillende momenten ontwikkelingsgerichte feedforward gericht op verder leren. Het leren staat meer centraal (studenten mogen fouten maken).
In de rubric worden zowel onderdelen uit het onderzoeksverslag (product) als onderdelen van het proces beschreven op verschillende niveaus (beginner, gevorderd of expert).
De rubric maakt inzichtelijk **waar de student nu staat** en door middel van de feedforward van de medestudent en docent wordt geëxpliciteerd **hoe de student naar de gewenste situatie komt**.
Aan de hand van de rubric evalueren studenten hun eigen ontwikkeling: ze vergelijken hun zelfinschatting met de inschatting van de docent en medestudent en formuleren eigen leerdoelen.
- **Succescriteria formuleren en delen a.d.h.v. voorbeeldproducten**
Studenten formuleren succescriteria (d.w.z. criteria om te beoordelen of leeractiviteiten succesvol zijn) voor de verschillende onderdelen van het onderzoeksverslag aan de hand van voorbeeldproducten. Het doel is om te achterhalen hoe de leerdoelen kunnen worden behaald, waarmee studenten inzicht krijgen in hun eigen leerproces. Bijvoorbeeld:
Stap 1: rangorde aanbrenge tussen drie theoretische kaders
Stap 2: definitieve rangorde met medestudent bepalen
Stap 3: formuleren van succescriteria voor een goed theoretisch kader
Stap 4: plenair delen van succescriteria die door de docent worden aangevuld
Stap 5: succescriteria toepassen op eigen theoretisch kader
Op deze manier wordt inzichtelijk gemaakt **waar de student naartoe werkt**.

¹ De basisactiviteiten in formatieve evaluatie zijn ontleend aan Black en Wiliam (2009, p. 8).

- **Het activeren van studenten als belangrijke informatiebronnen aan elkaar**

In de colleges wordt er veel gewerkt met peerfeedback (discussiëren over voorbeeldproducten, feedback geven op elkaars werk) en vrijwel uitsluitend met opdrachten waarbij samengewerkt wordt (bijv. kritisch lezen van onderzoeksartikelen, uitwisselen van onderzoeksvraag of ontwerpplan). Daarnaast wordt studenten geleerd om kritisch te leren kijken naar onderzoek d.m.v. het kritisch lezen en het bediscussiëren van (discutabele) onderzoeksresultaten die gepubliceerd zijn in kwalitatief hoogwaardige vaktijdschriften. Een voorbeeld: in het artikel 'Dose of Jogging and Long-Term Mortality'² wordt geconcludeerd dat veel en fanatiek hardlopen de levensverwachting verlaagt. De groep fanatieke hardlopers bestond niet alleen uit zeer weinig proefpersonen (n=40) in vergelijking met de andere groepen, ook hadden de onderzoekers niet achterhaald wat de oorzaak van overlijden was bij de twee sterfgevallen in deze groep.

Evaluatie

- Na afloop van de vernieuwde onderzoeksmodule heeft 82% van de studenten (n=11) de onderzoeksmodule met een voldoende afgerond (t.o.v. 20% van de studenten (n=10) in het vorige studiejaar).

Studentevaluaties (interviews):

- Alle studenten zijn zeer positief over de onderzoeksmodule. (*Je bent je aan het ontwikkelen. Teach what you preach.*)
- Het 'ontwikkelingsgerichte karakter' wordt door iedereen gewaardeerd en ervaren (*geen cijfer is positief, feedback en peerfeedback*).
- Het leren staat centraal wordt door iedereen ervaren.
- Soms moeite met het scoren van onderdelen a.d.h.v. de rubric (*wanneer is het goed/voldoende? hoe scoor je iets? is de feedback van de ander zinvol?*).

Enkele reacties studenten:

"Dank je wel voor de constructieve feedback!"

"Bedankt voor je feedback. Erg helder, dankjewel. Ik wil nog even zeggen dat ik het erg prettig vind dat dit evaluatiemoment formatief is. Het geeft een goede stimulans om verder te gaan."

Verbeterpunten:

- Alle elementen van formatief evalueren verwerken in de onderzoeksmodule (begrijpen en delen van leerdoelen, en het realiseren van effectieve activiteiten die bewijs leveren voor leren);
- Studenten meer begeleiden in het scoren van onderdelen met de rubric.

² Schnohr et al. (2015). Dose of Jogging and Long-Term Mortality. The Copenhagen City Heart Study. *Journal of the American College of Cardiology*, 65 (5), 411-419.